

Professioneel artikel

Een informatiestrategie voor de bestrijding van voetbalvandalisme

J.J. Dijkman, J.H.A.M. Grijpink, M.G.A. Plomp, P. Seignette & T. Visser

Journal of Chain-computerisation
Information Exchange for Chain Co-operation

2012 – Volume 3, Art. #1

Ontvangen: 17 november 2011
Geaccepteerd: 29 januari 2012
Gepubliceerd: 7 februari 2012

2012 – Volume 3, Art. #1
URN:NBN:NL:UI:10-1-112484
ISSN: 1879-9523
URL: <http://jcc.library.uu.nl/>

Uitgever: Igitur publishing, in samenwerking met het Department of Information and Computing Sciences, Universiteit Utrecht

Copyright: dit werk valt onder een Creative Commons Attribution 3.0 Licentie

Professioneel artikel

Een informatiestrategie voor de bestrijding van voetbalvandalisme

J.J. Dijkman*

Vellekoop & Meesters BV
P.O. Box 95, 3970 CB Hoevelaken, The Netherlands
E-mail: jesse.dijkman@vm-advies.nl
* Corresponding author

J.H.A.M. Grijpink

Utrecht University, Department of Information and Computing Sciences
P.O. Box 80089, 3508 TB Utrecht, The Netherlands
E-mail: j.h.a.m.grijpink@uu.nl

M.G.A. Plomp

Utrecht University, Department of Information and Computing Sciences
P.O. Box 80089, 3508 TB Utrecht, The Netherlands
E-mail: m.g.a.plomp@uu.nl

P. Seignette

Utrecht University, Department of Information and Computing Sciences
P.O. Box 80089, 3508 TB Utrecht, The Netherlands
E-mail: pseignette@gmail.com

T. Visser

PricewaterhouseCoopers Advisory N.V.
P.O. Box 9616, 1106 GC Amsterdam, The Netherlands
E-mail: tjitske.visser@nl.pwc.com

Samenvatting: In dit artikel worden de resultaten beschreven van de ketenanalyse van de voetbalvandalismebestrijdingsketen¹ volgens de standaardmethode van Keteninformatisering. De voetbalvandalismebestrijdingsketen heeft als doel om voetbalgerelateerd vandalisme en geweld te voorkomen. De huidige infrastructuur van deze keten kent een persoonsgerichte en event-gerichte benadering voor de aanpak van voetbalvandalisme en geweld. Uit onderzoek blijkt dat geweld steeds vaker buiten de stadions en voetbalwedstrijden plaatsvindt. Een keteninformatiesysteem kan mogelijk uitkomst bieden om ook in de toekomst goede beslissingen te kunnen nemen betreffende het voorkómen en bestrijden van voetbalgerelateerd vandalisme en geweld.

Op basis van een ketenanalyse kan (vooraf) de kans op succes van een keteninformatiesysteem worden bepaald. In het grondslagartikel van dit tijdschrift (Grijpink, 2010) wordt een theoretische en praktische introductie gegeven op de gebruikte methodologie van de ketenanalyse. De ketenanalyse van de voetbalvandalismebestrijdingsketen is onderdeel van het Ketenlandschaps-onderzoek aan het Departement Informatica van de Universiteit van Utrecht.

---

¹ Met dank aan Anton Kunenborg, Chris van de Poll en Inge Burgers voor hun bijdrage.

Volgens de uitgevoerde ketenanalyse is een keteninformatiesysteem voor de voetbalvandalismebestrijdingsketen noodzakelijk en op korte termijn haalbaar. Er is vergaande samenwerking in de keten en het personeel van het Voetbal Volg Systeem (VVS) kan uitgroeien tot een volwaardig keteninformatiesysteem. Het informatiestrategie-advies luidt dan ook om stap voor stap toe te werken naar een keteninformatiesysteem met als inhoud identificerende gegevens van personen, een risicocode per persoon, en lopende maatregelen per persoon. Verder adviseren wij om het personeel en het KNVB-deel van het VVS strikt gescheiden te houden om de opkomende ketenpositie van het personeel van het VVS niet in gevaar te brengen.

Trefwoorden: keteninformatisering, ketenanalyse, informatiestrategie, voetbalvandalismebestrijdingsketen

---

Abstract: This article presents the results of the chain analysis of the hooliganism control chain¹ according to the standard method of Chain-computerisation. The goal of the hooliganism control chain is to prevent football-related violence. The current infrastructure of this chain consists of a person-focused and an event-focused approach to prevent football-related violence. Research has shown that the violence more often takes place outside the football stadiums and before or after football games. A chain information system could possibly be a solution to ensure that correct decisions can also be made in the future with respect to the prevention and control of football-related violence.

A chain analysis assesses (beforehand) the chance of success of a chain information system. A theoretical and practical introduction to this chain analysis methodology can be found in the founding article in this journal (Grijpink, 2010). This chain analysis of the hooliganism control chain is part of the Chain Landscape Research Programme at the Department of Information and Computer Sciences of Utrecht University.

According to this chain analysis, a chain information system for the hooliganism control chain is necessary and, in the short term, feasible. There is extensive co-operation in this chain, and the Football Follow System [Voetbal Volgsysteem (VVS)] can grow to be a full chain information system. Therefore, the information strategy advice is to work, step by step, towards a chain information system containing identifying data on persons and a risk code and current measures affecting a specified person. We also advise to keep the person-related part of the Football Follow System strictly separated from the KNVB part of the system to prevent the emerging chain position of the person-related part to be compromised.

Keywords: chain-computerisation, chain analysis, information strategy, hooliganism control chain

---

1 Inleiding

Dit artikel beschrijft de resultaten van de ketenanalyse van de voetbalvandalismebestrijdingsketen. De ketenanalyse is uitgevoerd als onderdeel van het Ketenlandschapsonderzoek aan de Universiteit van Utrecht. Het doel van dit onderzoek is het verklaren van het (veelvuldig) falen van ketenprojecten en het vooraf voorspellen van deze afloop, om dergelijke mislukkingen in de toekomst te helpen voorkomen. Door dit onderzoek vindt een continue empirische validatie van het leerstuk Keteninformatisering (Grijpink en Plomp, 2009) plaats. Op basis van de

ketenanalyse wordt voor de betreffende keten een informatiestrategie afgeleid, gericht op het maatschappelijke vraagstuk van de keten. Daarbij wordt de relatie met lopende ICT-projecten meegenomen.

Regelmatig verschijnen in de media berichten van vandalisme en geweld rondom voetbalwedstrijden. De partijen die betrokken zijn bij de organisatie van voetbalwedstrijden worstelen met de imagoschade die dit met zich meebrengt. Tegelijkertijd zien we dat de aanpak van voetbalgerelateerd vandalisme en geweld continu verbetert en dat relschoppers steeds verder in de hoek worden gedwongen. Hierdoor verschuift het geweld van binnen de stadions naar daarbuiten. Steeds regelmatig worden door de relschoppers andere gelegenheden aangegrepen als uitlaatklep of wordt door de relschoppers op andere tijden afgesproken, bijvoorbeeld een dag voor of na een voetbalwedstrijd.

Om ook in de toekomst te werken aan een integrale en sluitende aanpak van voetbalgerelateerd vandalisme en geweld kan een keteninformatiesysteem uitkomst bieden voor de voetbalvandalismebestrijdingsketen. Een keteninformatiesysteem betreft een 'kale' informatie-infrastructuur die geen keurslijf is voor de ketenpartners, maar wel vervlochten is in het primaire proces van de keten. Het doel van dit artikel is te onderzoeken of een keteninformatiesysteem inderdaad noodzakelijk en ook haalbaar is voor de keten. De centrale vraag van dit artikel is:

Is een keteninformatiesysteem noodzakelijk voor de voetbalvandalismebestrijdingsketen en in hoeverre is een dergelijk systeem haalbaar voor deze keten?

Voor de beantwoording van deze vraag is in hoofdstuk 2 de huidige aanpak van voetbalvandalisme en geweld beschreven. Ook geeft het hoofdstuk een beeld van de huidige infrastructuur (informatisering, ICT en samenwerking van de voetbalvandalismebestrijdingsketen). Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten van de uitgevoerde ketenanalyse die zich richt op het toetsen van de noodzaak en haalbaarheid van een keteninformatiesysteem. De resultaten van de ketenanalyse zijn in hoofdstuk 4 afgezet tegen de huidige situatie op basis waarvan een informatiestrategie is geformuleerd voor de keten. Hierbij is ook de relatie gelegd met relevante lopende ICT-projecten. Hoofdstuk 5 beschrijft tot slot de mogelijke praktische toepassing van het keteninformatiesysteem.

2 De huidige infrastructuur: een event-gerichte en een persoonsgerichte aanpak van voetbalvandalisme en geweld

In de onderstaande paragrafen is de huidige infrastructuur van de voetbalvandalismebestrijdingsketen beschreven. Dit betreft de interpretatie van de auteurs van de huidige situatie vanuit het perspectief van keteninformatisering. Met voetbalgerelateerd vandalisme en geweld wordt bedoeld het vandalisme en geweld dat op basis van locatie (in of om een stadion) en/of tijd (vlak voor, tijdens of vlak na een wedstrijd) gerelateerd kan worden aan een voetbalwedstrijd.

2.1 Doel van de keten: voorkómen en bestrijden van voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld

De voetbalvandalismebestrijdingsketen richt zich op het voorkómen en bestrijden van voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld. Zowel binnen als buiten de stadions is er jaarlijks sprake van enkele honderden incidenten rondom voetbalwedstrijden (zie Tabel 1).

Tabel 1 *Incidenten rondom voetbal op jaarbasis*

	Binnen stadion	Buiten stadion
Bedreiging	16	4
Brandstichting	3	1
Mishandeling	24	10
Spreekkoor	61	16
Vechtpartij	26	33
Vernieling	32	25
Vuurwerk	124	85
Anders	66	69
Totaal	385	268

(uit: *Jaaroverzicht CiV, 2010-2011*)

De ketenpartijen in de voetbalvandalismebestrijdingsketen worden gedwongen om samen te werken, omdat geen van de partijen alleen kan voorspellen wie wanneer waar voetbalgerelateerd vandalisme of geweld pleegt. Dit heeft er vooral mee te maken dat geweld zich steeds vaker buiten de stadions afspeelt. Zonder een goede voorspelling kan men naderende incidenten slecht voorkomen en is het toereikend ingrijpen bij escalatie moeilijk. In de keten is er sprake van een persoons- en eventgerichte benadering bij het voorkómen en bestrijden van voetbalvandalisme.

Tickets voor een voetbalwedstrijd zijn, afhankelijk van de risicoclassificatie van een wedstrijd, soms vrij verhandelbaar en niet altijd aan een persoon gebonden. Zo kunnen personen met een seizoenskaart voor een voetbalclub deze uitlenen. Hierdoor kunnen ongewenste personen (met bijvoorbeeld een stadionverbod) tóch toegang krijgen tot het stadion. De persoonsgerichte benadering richt zich op het in beeld krijgen van individuele, overlastgevende voetbalsupporters en het bestrijden van identiteitsfraude onder voetbalsupporters, veelal bij de verkoop van tickets en controle bij de toegang tot een stadion.

Bij de event-gerichte benadering werken de ketenpartijen samen rondom een wedstrijd en nemen ze preventieve maatregelen ter voorkoming van voetbalgerelateerd geweld. Ook worden de risico's rondom een wedstrijd ingeschat.

2.2 Huidige infrastructuur: veel partijen, ondersteund door het Voetbal Volg Systeem

In de voetbalvandalismebestrijdingsketen is een groot aantal partijen actief. Iedere partij binnen de keten levert een specifiek deel van de nodige informatie en kennis om de risico's rondom een voetbalwedstrijd in te kunnen schatten. Zo organiseren de KNVB en de voetbalclubs voetbalwedstrijden, waarbij zij ook verantwoordelijk zijn voor het aanpakken van randverschijnselen rond die wedstrijden; zijn politie, gemeenten en het Centraal informatiepunt Voetbalvandalisme (CiV) verantwoordelijk voor het inschatten van risico's bij wedstrijden, het voorbereiden van wedstrijden en het handhaven van de openbare orde; en leggen Justitie en OM strafrechtelijke sancties op. Maar er kunnen ook sancties worden opgelegd door de KNVB of voetbalclubs zelf.

Voor de aanpak van voetbalvandalisme zijn ondersteunende middelen beschikbaar, waaronder het Voetbal Volg Systeem (VVS). Het systeem bestaat uit twee delen:

- a. Het KNVB-deel: dit deel is bedoeld om informatie te verzamelen met betrekking tot een wedstrijd (voorbereiding, tijdens de wedstrijd, na afloop van de wedstrijd).
- b. Het personeeldeel: hierin worden per persoon onder andere stadionverboden en strafrechtelijke vervolgingen vastgelegd.

Diverse ketenpartijen maken gebruik van het VVS om informatie uit te wisselen. Uit het systeem kan bijvoorbeeld het aantal stadionverboden per club worden gehaald. Op basis daarvan kan het risico per wedstrijd worden ingeschat en kunnen er passende preventieve maatregelen worden getroffen.

Niet iedere partij heeft toegang tot hetzelfde deel van het systeem. Alleen informatie over de persoon (zoals naam en eventueel een pasfoto) wordt meestal tussen alle partijen uitgewisseld. Informatie over bijvoorbeeld de gedragingen van supporters zijn alleen voor politie inzichtelijk (stadionverboden opgelegd door clubs zijn uiteraard wel voor clubs inzichtelijk). Gemeenten krijgen op termijn ook toegang tot de database, zodat er ook aanwijzingen met betrekking tot een specifiek persoon kunnen worden gegeven. Dit in het kader van nieuwe wetgeving, die meer gericht is op het individu in plaats van op de groep. Informatie is nu nog veelal lokaal beschikbaar, dus niet alle informatie wordt landelijk gedeeld. In de toekomst moet veel informatie ook landelijk beschikbaar komen. Het doel is om informatie ook buiten stadions en voetbalwedstrijden beschikbaar te krijgen.

2.3 Het Voetbal Volg Systeem: een keteninformatiesysteem in wording

Voor het personeel van het VVS kan gesproken worden van een systeem in een beginnende ketenpositie. Bij dit gedeelte van het systeem is er namelijk sprake van ketenfunctionaliteit: de gegevens in dit gedeelte van het VVS worden tussen alle ketenpartijen gedeeld.

In het KNVB-deel van het VVS is er echter geen sprake van ketenfunctionaliteit. Informatie in dit gedeelte van het systeem wordt immers niet door alle ketenpartijen gebruikt. Ook wordt er meer informatie in dit gedeelte vastgelegd dan ketenbreed noodzakelijk is (zie sectie 3.2.1): er wordt veel inhoudelijke informatie in opgeslagen (zoals informatie over wedstrijdvoorbereidingen) die slechts door enkele ketenpartijen wordt gebruikt. In het advies voor een informatiestrategie wordt verder ingegaan op de positie en de potentie van het VVS.

3 Een keteninformatiesysteem is noodzakelijk en is op korte termijn haalbaar

De huidige situatie is het uitgangspunt voor de ketenanalyse. Op basis van de huidige situatie zijn de vier toetsingsprofielen van de ketenanalyse ingevuld en wordt per profiel een conclusie getrokken met betrekking tot de noodzaak of haalbaarheid van een keteninformatiesysteem. De eerste paragraaf van dit hoofdstuk beschrijft de gebruikte methode en de onderzoeks aanpak. In de tweede paragraaf zijn de uitkomsten van de ketenanalyse beschreven.

3.1 Methodologie en onderzoeks aanpak

Om te bepalen of een keteninformatiesysteem noodzakelijk is om ook in de toekomst de aanpak van voetbalgerelateerd vandalisme en geweld te ondersteunen is een ketenanalyse uitgevoerd volgens de methode van Keteninformatisering. In het grondslagartikel van dit tijdschrift (Grijpink, 2010) wordt een theoretische en praktische introductie gegeven op de gebruikte methodologie van de ketenanalyse.

De methode van Keteninformatisering bestaat uit vier toetsingsprofielen die helpen bepalen (1) of een keteninformatiesysteem echt nodig is en (2) of een keteninformatiesysteem haalbaar is:

- Het **doelprofiel** biedt een beschrijving van de keten. Op basis hiervan wordt de noodzaak van een keteninformatiesysteem op het niveau van de ketendoelstelling vastgesteld;

- Aan de hand van het **coördinatieprofiel** kan op het niveau van het ketenproces worden vastgesteld of een keteninformatiesysteem noodzakelijk is voor ketenbrede coördinatie ten behoeve van de aanpak van het dominante ketenprobleem;
- Het **informatieprofiel** stelt in staat om op het niveau van de informatie-uitwisseling de noodzaak van het beoogde keteninformatiesysteem te beoordelen;
- Het **samenwerkingsprofiel** geeft de organisatiegraad van de keten weer en maakt duidelijk in hoeverre de ketenpartijen gewend zijn aan bepaalde samenwerkingsvormen.

De ketenanalyse op basis van deze vier profielen is opgenomen in de bijlage van dit artikel.

Onderzoeksmateriaal voor het uitvoeren van de ketenanalyse is verzameld door middel van interviews en door een beknopte documentenstudie.

3.2 Conclusie ketenanalyse: een keteninformatiesysteem met de geïdentificeerde kritieke gegevens is noodzakelijk en op korte termijn haalbaar

Om voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld te kunnen aanpakken is een keteninformatiesysteem nodig met de volgende kritieke gegevens:

- Identificerende persoonsgegevens;
- Risicocode, waarmee de kans wordt aangeduid dat een voetbalsupporter vandalisme en/of geweld pleegt;
- Lopende maatregelen, waarmee inzichtelijk wordt welke maatregelen er op het betreffende moment lopen tegen een voetbalsupporter.

Met deze gegevens kunnen passende maatregelen worden genomen rondom voetbalwedstrijden en kan beter worden voorspeld wie wanneer waar voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld pleegt. Op basis van de huidige organisatiegraad van de keten is een keteninformatiesysteem met bovenstaande kritieke gegevens op korte termijn haalbaar.

Deze conclusie is gebaseerd op de deelconclusies van de vier toetsingsprofielen. De deelconclusies per toetsingsprofiel worden hierna beschreven.

3.2.1 Conclusie doelprofiel: een keteninformatiesysteem is noodzakelijk voor het aanpakken van het dominante ketenprobleem

De voetbalvandalismebestrijdingsketen richt zich op het voorkómen en bestrijden van voetbalgerelateerd vandalisme en geweld. Doordat geweld en vandalisme rondom voetbal aan het verschuiven is naar buiten de stadions wordt het voorspellen van voorbereidende handelingen moeilijker. Ook wordt het daardoor lastiger om te voorspellen waar vandalisme of geweld gepleegd zal worden. Het dominante ketenprobleem dat de ketenpartijen daarom parten speelt is: "het moeilijk kunnen voorspellen wie wanneer waar voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld pleegt, doordat voorbereidende handelingen moeilijk zijn waar te nemen." De kritieke gegevens die noodzakelijk zijn om dit dominante ketenprobleem aan te pakken zijn: identificerende persoonsgegevens, een risicocode voor een persoon en lopende maatregelen voor een persoon.

Zonder deze gegevens is een ketenbrede aanpak van voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld niet mogelijk. Een keteninformatiesysteem dat deze gegevens vasthoudt stelt in staat om reischoppers en vanden in beeld te krijgen. Wanneer deze gegevens ketenbreed worden gedeeld kunnen de ketenpartijen

gezamenlijk een inschatting maken van de risico's rondom een voetbalwedstrijd. De noodzaak van het ketenbreed delen van deze gegevens wordt nog eens onderstreept in het jaaroverzicht van het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CiV): "De tendens dat nieuwe generaties zich steeds vaker manifesteren als zogenaamde *hooligans buiten het voetbal*, maakt het fenomeen onvoorspelbaarder en ongrijpbaarder. Deze ontwikkeling noopt nog meer tot het in beeld brengen van ordeverstoringen en een *persoonsgerichte benadering*, afgestemd op de zwaarte van het *risicoprofiel van de verdachte*" (Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme, 2011; p.48). Volgens het doelprofiel is een keteninformatiesysteem met de genoemde kritieke gegevens daarom noodzakelijk voor het aanpakken van het dominante ketenprobleem.

3.2.2 Conclusie coördinatieprofiel: een keteninformatiesysteem is noodzakelijk voor ketenbrede coördinatie

De ketenbrede coördinatie ten behoeve van de aanpak van het dominante ketenprobleem ("het moeilijk kunnen voorspellen wie wanneer waar voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld pleegt, doordat voorbereidende handelingen moeilijk zijn waar te nemen") kent in de huidige vorm onderlinge (informele) afstemming als meest geavanceerde coördinatievorm. Ook heeft de keten een complexe processtructuur. De keten is complex omdat personen op hetzelfde moment in verschillende schakels van de keten kunnen zitten (bijvoorbeeld omdat ze bij meerdere incidenten betrokken kunnen zijn, die in verschillende fasen van afdoening zitten). Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer ze al een stadionverbod hebben (sanctioneren), maar toch het stadion proberen binnen te komen (constateren). Er is daarom ook behoefte aan terugkoppeling tussen processtappen. Deze behoefte aan feedback in de keten betekent dat volgens het coördinatieprofiel de voetbalvandalismebestrijdingsketen een complexe keten is en dat daarom een keteninformatiesysteem noodzakelijk is voor de ketenbrede coördinatie.

3.2.3 Conclusie informatieprofiel: een keteninformatiesysteem is noodzakelijk om breuklijnen op informatieniveau te overbruggen

Per processtap is met een kernbegrip aan te geven welke blikrichting ketenpartners hebben. Zo richt men zich in de processtap 'constateren' op de identiteit van een persoon en ongewenst gedrag bij een voetbalwedstrijd en in de processtap 'ingrijpen' op het treffen van maatregelen met betrekking tot ongewenst gedrag. Het informatieprofiel van de voetbalvandalismebestrijdingsketen laat een breuklijn zien tussen de processtappen 'Voorkómen' en 'constateren'. Er speelt dus een structureel communicatieprobleem in de keten rond het constateren van voetbalgerelateerd vandalisme en geweld. Voor het overbruggen van deze breuklijn en het verhelpen van de meest storende gevolgen daarvan is in deze keten daarom een keteninformatiesysteem noodzakelijk.

3.2.4 Conclusie samenwerkingsprofiel: een keteninformatiesysteem is op korte termijn haalbaar

De organisatiegraad van de voetbalvandalismebestrijdingsketen is op nationaal niveau onderzocht en hoog genoeg bevonden voor succesvolle keteninformatisering. Een keteninformatiesysteem kan in het samenwerkingsprofiel worden gepositioneerd in een van de drie vakjes in de rechterkolom (ketenorgaan; zie Appendix A). Als dat vakje in het geval van een concrete ketensamenwerking wordt omgeven door witte vakjes, is een keteninformatiesysteem niet haalbaar. De situatie in de voetbalvandalismebestrijdingsketen kan als volgt worden getypeerd. Op uitvoerend niveau vindt er nauwe samenwerking plaats tussen de verschillende partijen om de voetbalcriminaliteit aan te pakken. Er vindt veel overleg en praktische samenwerking plaats voor, tijdens en na wedstrijden. De ketenpartijen

coördineren daarbij gezamenlijk de aanpak van de voetbalcriminaliteit rondom voetbalwedstrijden. Hoewel veel van de samenwerking op uitvoerend niveau lokaal plaatsvindt, wordt er waar nodig ook overlegd met bijvoorbeeld de club die te gast is. De ketenpartijen blijven echter wel verantwoordelijk voor de eigen organisatie, waardoor sprake is van samen beslissen. Op ondersteunend niveau is er sprake van een ketenproject: het Voetbal Volgsysteem (VVS). Er kan niet gesproken worden van een ketenorgaan, omdat de partijen niet gelijkwaardig zijn in het beheer van het systeem. Het CiV heeft namelijk de eindregie over het beheer. Ketenpartijen kunnen wel aangeven dat zij iets veranderd willen hebben aan het systeem. In deze gevallen geven zij hiervoor opdracht aan het CiV en draaien zij zelf op voor de kosten. In het geval van een ketenorgaan zou het beheer van het systeem bij de ketenpartijen gezamenlijk liggen. Bovendien zouden partijen dan ook zelf aanpassingen in het systeem kunnen voorstellen, waarna gezamenlijke goedkeuring van de andere partijen nodig is. Verder hebben gemeenten op dit moment nog geen toegang tot het VVS, maar dit zal in de toekomst wel het geval zijn. Wel wordt veel van de informatie uit het systeem voor een wedstrijd met de betreffende gemeente besproken.

Op beleidsniveau vindt er structurele samenwerking plaats binnen een overkoepelende stuurgroep over voetbalcriminaliteit, waarin de diverse ketenpartijen gegroepeerd zijn. De ketenpartijen beslissen in deze stuurgroep gezamenlijk over de verantwoordelijkheden in het primaire proces. Ook hebben zij gezamenlijk het beleidskader voetbalvandalisme geschreven, waarin onder andere deze verantwoordelijkheden zijn vastgelegd.

De huidige organisatiegraad laat zien dat de invoering van een landelijk keteninformatiesysteem voor de voetbalvandalismebestrijdingsketen op korte termijn haalbaar is.

4 Naar een informatiestrategie voor de voetbalvandalismebestrijdingsketen

Zoals uit de analyse blijkt, is het beoogde keteninformatiesysteem noodzakelijk en is het gemeenschappelijke beheer ervan haalbaar. De huidige samenwerking binnen de keten kan nog wel verder ontwikkeld worden om als keten een keteninformatiesysteem nog beter te kunnen dragen. In dit hoofdstuk wordt beschreven welke stappen de voetbalvandalismebestrijdingsketen kan zetten om te komen tot een keteninformatiesysteem om in de toekomst te komen tot een integrale en sluitende aanpak van voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld.

4.1 Starten met een ketenproject

Voor de invoering van een keteninformatiesysteem dient aandacht besteed te worden aan het structureel delen van informatie omtrent risicopersonen op nationaal niveau om voetbalgerelateerd vandalisme en geweld te bestrijden. Sommige risicopersonen zijn nu nog slechts op lokaal niveau (buiten het VVS) bekend, waardoor informatie over deze personen op landelijk niveau ontbreekt. Om tot een sluitende aanpak te kunnen komen dient informatie over risicopersonen consequent landelijk te worden gedeeld via het personeel van het VVS.

Een vereiste voor een keteninformatiesysteem is dat het 'kaal' is. Dat wil zeggen dat het niet meer informatie bevat dan noodzakelijk is voor de aanpak van het dominante ketenprobleem. Wanneer echter een ketensysteem wordt geïntroduceerd dat teveel informatie bevat is het niet aannemelijk dat dit systeem ook haalbaar is. De drempel om voldoende draagvlak voor een dergelijk systeem te vinden bij de diverse ketenpartijen is dan namelijk erg hoog. Toch blijkt het VVS in de huidige praktijk een goed werkend systeem, waar veel partijen gebruik van maken. Dit impliceert dat er veel vertrouwen en een goede samenwerking is tussen

de betrokken ketenpartijen. Hierdoor is het draagvlak voor het voorgestelde keteninformatiesysteem al voor een groot deel aanwezig.

Er dient echter wel onderscheid gemaakt te worden tussen de twee gedeelten waaruit het VVS bestaat: het KNVB-deel en het personeel. In het geval van het KNVB-deel is er geen sprake van ketenfunctionaliteit: er wordt veel inhoudelijke informatie opgeslagen die door slechts een aantal partijen gebruikt wordt voor onder andere wedstrijdvoorbereidingen. In het personeel is er wel sprake van ketenfunctionaliteit. Dit gedeelte van het systeem wordt door alle ketenpartijen gebruikt. Ook wordt er precies genoeg informatie opgeslagen voor de aanpak van risicopersonen en de bestrijding van voetbalgerelateerd vandalisme en geweld. Zoals het VVS nu is opgebouwd, is het mogelijk dat het KNVB-deel de ketenpositie van het personeel in gevaar brengt. Indien het systeem te rijk is aan informatie kan namelijk de onderhoudbaarheid en ketenbrede besluitvorming negatief worden beïnvloed. Daarom verdient het de voorkeur om de twee gedeelten van het systeem te splitsen, waarbij het personeel van het VVS binnen het keteninformatiesysteem wordt getrokken en ketenbreed wordt gebruikt. Het KNVB-deel van het VVS wordt hierbuiten gelaten en wordt gebruikt door die partijen waarvoor de opgeslagen informatie relevant is (zoals de KNVB en gemeente). Op deze manier kan er ook gewerkt worden aan de ontwikkeling van de beheerstructuur van het personeel, dat als ketensysteem niet door één partij beheerd dient te worden, maar door de ketenpartijen tezamen.

4.2 Relevantie voor lopende ICT-projecten

Op de agenda staat dat het op korte termijn koppelen van het VVS aan het Blueview-systeem van de politie. Het BlueView-systeem wordt gebruikt om informatie te doorzoeken die in verschillende databases is vastgelegd over onder meer personen, rechtspersonen, voertuigen, locaties, communicatiemiddelen, goederen en relaties. Op deze manier worden de gegevens van alle politieregio's en van de Koninklijke Marechaussee gebundeld en kan een beeld gevormd worden van alle informatie die bij de politie en marechaussee over bijvoorbeeld een persoon bekend is (Piek, 2008).

Een koppeling van het VVS aan het BlueView-systeem geeft de politie toegang tot gegevens die met betrekking tot een persoon zijn vastgelegd in het VVS. Hierdoor kan de politie een completer beeld vormen van een persoon, doordat meer gegevens beschikbaar komen. Het voordeel hiervan is dat informatie over criminele gedragingen van een persoon in en om stadions niet onbenut blijft, maar ook daarbuiten bruikbaar wordt voor de politie.

Er zijn echter ook nadelen aan een dergelijke koppeling. Het personeel van het VVS is een ketensysteem in wording. Het systeem valt onder de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). De politie, een van de ketenpartijen binnen de voetbalvandalismebestrijdingsketen, heeft een eigen informatieregime dat niet onder de Wbp valt. Om deze reden dient de koppeling van het VVS aan de politiehuishouding kritisch te worden bekeken. Wanneer het BlueView-systeem gegevens uit het VVS ontsluit voor andere politieactiviteiten dan de aanpak van voetbalvandalisme, kan de ketenpositie van het personeel van het VVS op termijn bedreigd worden. Het is namelijk niet ondenkbaar dat voetbalclubs hun supporters willen beschermen en dat zij niet willen dat zomaar alle gegevens over eventuele misdrijven buiten de keten beschikbaar komen. De koppeling kan dus weerstand oproepen bij partijen in de keten. Dit kan tot gevolg hebben dat het personeel van het VVS zicht niet verder ontwikkelt tot een keteninformatiesysteem en dat het gebruik van het systeem door de ketenpartijen weer afneemt. Voordat gesproken gaat worden over een koppeling van het VVS aan

het BlueView-systeem dient de invloed daarvan op de ketenpositie van het VVS daarom goed overwogen te worden.

5 Praktische toepassing van het beoogde keteninformatiesysteem

Het in dit artikel beoogde keteninformatiesysteem kan in diverse stappen van het ketenproces worden ingezet. In dit hoofdstuk wordt de mogelijke werking van het systeem voor, tijdens en na de wedstrijd beschreven.

5.1 Voor de wedstrijd

Voordat een voetbalwedstrijd plaatsvindt, is er op uitvoeringsniveau tussen een aantal betrokken partijen een vooroverleg. In dit overleg worden praktische afspraken gemaakt rondom de wedstrijd (Ministerie van Justitie, 2011). Ook komen onderwerpen als de kaartverkoop, het supportersvervoer en de (risico)categorisering van de wedstrijd aan de orde en worden de te nemen maatregelen vastgesteld. Indien vastgesteld wordt dat er sprake is van een risicowedstrijd dienen kaarten alleen op naam verkocht te worden (clubcards zijn in dat geval dus niet overdraagbaar). Dit is ook de voorgestelde aanpak in het beleidskader (Ministerie van Justitie, 2011: p15,p16). Zo kan worden voorkomen dat iemand (met bijvoorbeeld een stadionverbod) meelift op andermans clubcard. In deze fase kunnen de kritieke gegevens uit het keteninformatiesysteem gebruikt worden. Wanneer iemand een wedstrijdkaart probeert te kopen dient hij zijn persoonsgegevens hiervoor op te geven. Als er vanwege een (te) hoge risicocode of lopende maatregelen geen kaart aan deze persoon mag worden verstrekt dan signaleert het keteninformatiesysteem dit en is het voor deze persoon niet mogelijk een kaart aan te schaffen.

Tegen mensen die proberen het systeem te omzeilen door identiteitsfraude te plegen of een door iemand anders gekochte wedstrijdkaart te gebruiken dienen tijdens de wedstrijd aanvullende maatregelen te worden getroffen (zie 5.2).

5.2 Tijdens de wedstrijd

Bij aanvang van de wedstrijd is er een toegangscontrole. Hierbij is het niet alleen noodzakelijk om de kaarten van de bezoekers te controleren, maar ook om naar hun identiteitsbewijs te vragen. Alleen zo kan worden vastgesteld of de persoon die bij de ingang van het stadion verschijnt ook daadwerkelijk de persoon is die op de wedstrijdkaart vermeld staat en dat hij geen kaart op andermans naam heeft gekocht (uitgeleende clubcard / identiteitsdiefstal) of een doorgegeven kaart gebruikt.

Sommige relschoppers tegen wie maatregelen lopen krijgen een meldplicht opgelegd. Zij dienen zich dan vlak voor of tijdens de wedstrijd bij de politie te melden. Toegangscontroles in het stadion zijn dan nog steeds nodig. Vaak wordt niet iedereen gevraagd zich te identificeren, maar worden steekproefsgewijs identiteitscontroles uitgevoerd. Dat is een manier om eindeloze wachtrijen bij het stadion te voorkomen. De meldplicht dient echter wel streng te worden gehandhaafd om te voorkomen dat de relschoppers alsnog het stadion binnenkomen. Recent ging dit mis bij een wedstrijd tussen Ajax en AZ, waarbij iemand met een stadionverbod toch het stadion binnen wist te komen (Nu.nl, 22 december 2011). Het verweer van de financieel directeur '*Het is voor ons niet te controleren dat iemand dat kaartje illegaal doorgeeft aan iemand met een stadionverbod*' is in dit geval niet steekhoudend. Deze situatie had zich namelijk niet mogen voordoen, want:

- 1) de betreffende supporter had vanwege zijn stadionverbod niet in de buurt van het stadion mogen zijn.
- 2) De identiteit had gecontroleerd moeten worden. De club neemt dit risico door te kiezen voor steekproefsgewijze controles. Zo blijft de kans bestaan dat er onbedoeld reischoppers tussen de controles door glippen.

Vooraf, tijdens en na de wedstrijd kunnen de persoonsgegevens uit het keteninformatiesysteem (pasfoto en eventueel naam) worden gebruikt door de beveiliging en politie om notoire hooligans te herkennen en in de gaten te houden. Wanneer blijkt dat iemand zijn meldplicht niet in acht neemt, kan hier een extra signaal aan toegevoegd worden om alert te zijn op deze persoon.

In de toekomst kan het keteninformatiesysteem bij de toegangscontrole wellicht helpen (door bijvoorbeeld kaarten te scannen) om op de achtergrond te controleren wat de risicocode en lopende maatregelen tegen een persoon zijn. Indien de betreffende persoon geen toegang tot de wedstrijd mag worden verleend, geeft het systeem een signaal. De steward wordt dan in staat gesteld actie te ondernemen.

5.3 Na de wedstrijd

Wanneer iemand ongeoorloofd het stadion probeert binnen te komen of wanneer hij bij ongeregelheden wordt opgepakt, kunnen de voor hem geldende risicocode en lopende maatregelen ook gebruikt worden in het onderzoek en bij het vaststellen van een eventuele sanctie. Bij een hogere risicocode en wanneer er al maatregelen tegen de betreffende persoon lopen wordt dan bijvoorbeeld een hogere sanctie opgelegd. Bovendien dient degene die bewust meewerkt aan het omzeilen van de regels door zijn seizoenskaart beschikbaar te stellen ook streng te worden aangepakt. Op die manier wordt identiteitsfraude en het uitlenen van clubkaarten of persoonsgegevens voor illegale aankoop van wedstrijdkaarten ontmoedigd.

Biografieën:

J. (Jesse) J. Dijkman (1986) haalde zijn bachelor Informatica en zijn master Informatiekunde aan de Universiteit Utrecht. Op dit moment is hij werkzaam als adviseur bij Vellekoop & Meesters BV, een innovatief adviesbureau op het snijvlak van informatie, organisatie en IT.

Prof. dr. mr. J. (Jan) H.A.M. Grijpink (1946) studeerde Economie (1969) en Rechten (1971) aan de Universiteit van Groningen. Hij promoveerde in 1997 aan de Technische Universiteit Eindhoven met zijn proefschrift Keteninformatisering. Hij was tot april 2011 Raadadviseur bij het Ministerie van Justitie en parttime bijzonder hoogleraar Informatiekunde (leeropdracht Keteninformatisering) aan de Universiteit Utrecht.

M. (Marijn) G.A. Plomp (1984) haalde zijn master in de Informatiekunde aan de Universiteit Utrecht, waar hij nu werkt als promovendus. Zijn onderzoek richt zich op de technologische en organisationele determinanten van keteninformatisering. Daarnaast is hij onderzoeker/adviseur bij Dialogic Innovatie & Interactie te Utrecht.

P. (Peter) Seignette (1987) haalde zijn bachelor en master Informatiekunde aan de Universiteit Utrecht, met als specialisatie Content & Knowledge Engineering. Hij is afgestudeerd op het onderwerp misconcepties en kennisfouten in telefoongesprekken.

T. (Tjitske) Visser (1984) haalde haar master in de Informatiekunde aan de Universiteit Utrecht en op dit moment werkt zij als adviseur bij PricewaterhouseCoopers Advisory. Daar richt zij zich op technologische en privacygerelateerde onderwerpen binnen de publieke sector, met in het bijzonder een focus op keteninformatiseringsonderwerpen.

Literatuurverwijzingen

- Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (2011). *Jaaroverzicht 2010-2011: Veiligheid en openbare ordebeheersing rondom het Nederlands betaald voetbal*. Verkregen van: <http://www.civ-voetbal.com/jaarverslagen>
- Grijpink, J.H.A.M. (2010). Chain Analysis for Large-scale Communication Systems: A Methodology for Information Exchange in Chains. *Journal of Chain-computerisation*, 1. Verkregen van: <http://jcc.library.uu.nl/index.php/JCC/article/view/2>
- Grijpink, J.H.A.M. & Plomp, M.G.A. (Eds.). (2009). *Kijk op ketens: Het ketenlandschap van Nederland*. Den Haag: J.H.A.M. Grijpink.
- Ministerie van Justitie (2011). *Kader voor Beleid Voetbal en Veiligheid*. Verkregen van: <http://www.civ-voetbal.com/sites/default/files/Kader%20voor%20beleid%20Web-ZW%20Definitief.pdf>
- Nu.nl (2011, December 22). Belager Esteban had stadionverbod. *Nu.nl*. Verkregen van: <http://www.nu.nl/binnenland/2700039/belager-esteban-had-stadionverbod.html>
- Piek, J. (2008). BlueView veel meer dan een zoekmachine. *Verbinding*, april 2008. Verkregen van: <http://www.werkenbijvtspn.nl/files/blueview%20veel%20meer%20dan%20een%20zoekmachine.pdf>

A. Appendix: Ketenanalyse voetbalvandalismebestrijdingsketen

Algemeen	
Bron	Ketenlandschapsonderzoek (Universiteit Utrecht)
Datum	9 november 2011
Schaal	Nationaal
Aantal casussen	Op jaarbasis (bron: jaaroverzicht Centraal informatiepunt Voetbalvandalisme (CiV) 2010-2011) 653 gevallen van voetbalvandalisme of -geweld, waarvan 385 incidenten binnen het stadion en 268 erbuiten.
Doelprofiel	
Maatschappelijk ketenproduct	Veiligheid
Ketenopgave	Voorkómen en bestrijden van voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld.
Dominant ketenprobleem	Het moeilijk kunnen voorspellen wie wanneer waar voetbalgerelateerd vandalisme en/of geweld pleegt, doordat voorbereidende handelingen moeilijk zijn waar te nemen.
Doelgroep	Personen rond een voetbalwedstrijd
Partijen	Auditteam voetbalvandalisme, Gemeenten, Burgemeesters, Korpsbeheerders, Betaald Voetbal Organisaties (BVO's), Supportersverenigingen, Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB), Politie, Spoorwegpolitie, Brandweer, Regionale Inlichtingendienst (RID), Mobiele Eenheid (ME), Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR), Openbaar Ministerie, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CiV), Ministerie van Justitie, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Stuurgroep bestrijding voetbalvandalisme, Jongerenwerk, Verslavingszorg, Openbaar Ministerie (OM), Samenwerkende Organisaties Voetbalsupporters (SOVS), Vervoersmaatschappijen
Processtappen (schakels)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voorkómen: het inschatten van risico's en het treffen van preventieve maatregelen. 2. Constateren: waarnemen van ongewenst gedrag zoals dronkenschap, drugsgebruik/-bezit, spreekkoren, geweld en/of vandalisme bij of rond een wedstrijd. 3. Ingrijpen: het direct aanpakken van het geconstateerde onacceptabele gedrag, bijvoorbeeld: de politie pakt mensen op of er worden omgevingsgerichte maatregelen getroffen. 4. Onderzoeken: wanneer supporters die zich misdragen opgepakt worden, wordt een onderzoek ingesteld, op grond waarvan eventueel vervolging kan worden gestart en de KNVB maatregelen kan treffen. 5. Sanctioneren: sanctie na misdragingen zoals

	stadionverboden, gebiedsverboden, intrekken seizoenskaart, boetes.
Tussen-producten	Preventieve maatregel (1), Waarneming ongewenst gedrag (2), Directe maatregel (3), Rapport (4), Straf of maatregel (5)
Kritiek(e) gegeven(s)	Identificerende persoonsgegevens, risicocode, lopende maatregel
Belangrijke loketten	(Omgeving) stadion, toegangscontrole, binnenstad, treinen en bussen, arrestatie
Criterium voor de keten	Voetbalgerelateerde misdrijvingen met ernstige overlast, (dreigend) lichamelijk letsel of substantiële schade tot gevolg
Conclusie	Een keteninformatiesysteem met bovenstaande kritieke gegevens is noodzakelijk om het dominante ketenprobleem op te lossen.

Coördinatieprofiel

Coördinatievorm	Onderlinge (informele) afstemming
Argumentatie	Er vindt overleg plaats tussen de verschillende partijen, waarbij voor de risicowedstrijden alle activiteiten in en rond het stadion op elkaar worden afgestemd. In Nederland is deze afstemming vergevorderd vergeleken met andere landen, waar vaak vooral afstemming is tussen politie en beveiliging rondom het stadion.
Processtructuur	Complexe keten
Argumentatie	Om een aantal redenen is er sprake van wederkerige afhankelijkheid. In de eerste plaats door de onvoorspelbaarheid van (bijvoorbeeld de locatie van) de incidenten. Ook kunnen daders bij meerdere situaties betrokken zijn, die in verschillende fasen van afdoening zitten. Daarnaast kan het patroon van maatregelen met betrekking tot een persoon in de tijd wisselen.
Conclusie	Een keteninformatiesysteem is noodzakelijk.

Informatieprofiel

Processtappen	Kernbegrippen			
	Risico	Maatregel	Ongewenst gedrag	Persoon
Voorkómen	X	X	<del> </del>	
Constateren		<del> </del>	X	
Ingrijpen		X	X	
Onderzoeken			X	X
Sanctioneren			X	X
Argumentatie	Er is één breuklijn: tussen voorkómen en constateren.			
Conclusie	Om de breuklijn te overbruggen is een keteninformatiesysteem noodzakelijk.			

Samenwerkingsprofiel					
Niveau van het keten-proces	Samenwerkingsvorm				
	Informeel overleg	Formeel overleg	Samen beslissen	Keten-project	Keten-orgaan
Ondersteuning	X	X	X	X	
Uitvoering	X	X	X		
Beleid	X	X	X		
Argumentatie	<p>In de uitvoering vindt er nauwe samenwerking plaats tussen de verschillende partijen om de voetbalcriminaliteit aan te pakken. Voor, tijdens en na de voetbalwedstrijden wordt de samenwerking door de ketenpartijen gezamenlijk gecoördineerd. De ketenpartijen blijven echter wel verantwoordelijk voor eigen organisatie, waardoor sprake is van samen beslissen. De verantwoordelijkheden en taken zijn op beleidsniveau gedetailleerd vastgelegd in het beleidskader voetbalvandalisme en worden op elkaar afgestemd. Op ondersteunend niveau kan er voorzichtig gesproken worden van een ketenproject: het Voetbal Volgstelsel (VVS). Er is geen sprake van een ketenorgaan. Het VVS is namelijk formeel in beheer van één partij (het Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme) en niet in beheer van de diverse ketenpartijen. Het is echter wel zo dat diverse ketenpartijen aan kunnen geven dat ze iets aan het systeem gewijzigd willen hebben. De partijen draaien daarbij ook op voor de kosten, maar kunnen niet zelfstandig hun wensen opleggen.</p>				
Conclusie	Een nationaal keteninformatiesysteem is haalbaar.				

Registers	
Basisregisters	Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)
Bronregisters	Voetbal Volgstelsel (VVS), ledenbestanden voetbalclubs
Externe registers (overige, uit andere ketens)	-
Ketenregisters	-